

GLEDALIŠKI LIST

SEZONA
1923/24

STEVILKA 2

IZDAJA UPRAVA
NARODNEGA
GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI

KOSTA VUKAŠINOVIĆ

LJUBLJANA, Dunajska cesta šte. 1/a
Palača Ljubljanske kreditne banke

Trgovina modnih čevljev in usnjatih izdelkov:

== Listnice - Damske torbice ==

Rotovalni usnjati predmeti i. dr.

Samoprodaja in zaloga izdelkov tovarne „PETOVIA“, d. d.

Jadranska banka BEOGRAD

Dionička glav. . . Din 60,000.000

Rezerva . . . . . Din 30,000.000

Podružnice:

Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb,

Amerikanski odio.

Naslov za brzojavke: Jadranska

Afilirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar; Frank Sakser State Bank, Cortland Street 82, New-York City, Banco Yugoslavo de Chile, Valparaiso, Antofogasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Najfinejša svetlobna telesa

za stanovanja, vile, banke, bare, kine itd. kakor:

lestence, namizne, stoječe svetiljke itd. itd.

v vsakem poljubnem slogu, tudi po doposlanih načrtih, izdeluje v kovini, lesu, svili, steklu itd. edina jugoslovenska

Svetlobna industrija „VESTA“.

Naročila samo na atelje „VESTA“, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8/1.

SPORED.

DRAMA.

Ponedeljek,	8. oktobra	AZAZEL	Red C
Torek,	9. "	Zaprto	
Sreda,	10. "	JUDIT. Gostovanje gospe Ma- rije Vere iz Beograda . . .	Red B
Četrtek,	11. "	AZAZEL	Red D
Petek,	12. "	KAR HOČETE	Red E
Sobota,	13. "	JUDIT. Gostovanje gospe Ma- rije Vere iz Beograda . . .	Red A
Nedelja,	14. "	SMRT MAJKE JUGOVIĆA . .	Izven
Ponedeljek,	15. "	JUDIT. Gostovanje gospe Ma- rije Vere iz Beograda . . .	Red F
Torek,	16. "	Zaprto	

OPERA.

Ponedeljek,	8. oktobra	Zaprto	
Torek,	9. "	SEVILSKI BRIVEC. Gosto- vanje gospe Vesel-Polla iz Zagreba	Red D
Sreda,	10. "	AIDA	Red E
Četrtek,	11. "	SEVILSKI BRIVEC. Gosto- vanje gospe Vesel-Polla iz Zagreba	Red A
Petek,	12. "	EVGENIJ ONJEGIN	Red F
Sobota,	13. "	NOVELA OD STANCA. ZAPE- ČATENCI	Red C
Nedelja,	14. "	AIDA	Izven
Ponedeljek,	15. "	Zaprto	

Uprava si pridržuje pravico spremembe sporeda in zasedbe.

V. BEŠTER ATELJE „**HELIOS**“
Oglejte si slike, Aleksandrova cesta 5

AZAZEL.

Žalna igra v štirih dejanjih. Spisal Ivan Pregelj.

Režiser: M. SKRBINŠEK.

Juda Simonov iz Keriota	g. Skrbinšek
Mirjam iz Magdale	ga Šaričeva
Suzana, njena hišna in prijateljica	ga Medvedova
Lia, njena strežnica	gna Juvanova ml.
Joana, vdova Kuzova	gna Rakarjeva
Natanael, Tolomajev iz Kane	g. Cesar
Joanan Cebedejev iz Betzajde	g. Drenovec
Simon, kefa Jonov iz Betzajde	g. Danilo
Levi Alfejev iz Kapernavma	g. Lipah
Joel, hasan jeruzalemski	g. Kralj
Osim, mlad žid, Liin ljubi	g. Sancin
Glas Ješue iz Nazare	* * *
Prvi molilec	g. Terčič
Drugi molilec	g. Drenovec
Tretji molilec	g. Cesar
Prvi romar	g. Plut
Drugi romar	g. Gregorin
Tretji romar	g. Jan
Četrty romar	g. Medven
Ženska	gna M. Danilova
Slepec	g. Peček
Prvi ribič	g. Sancin
Drugi ribič	g. Smerkolj

Deček, romarji, berači.

Dejanje se vrši v dneh učenja in trpljenja Jezusovega med prvo in zadnjo Veliko nočjo v Magdali, Kapernavmu, na vztočnem bregu Tiberijskega morja in ob Oljski gori na Markovi pristavi.

Gostovanje ge. Marije Vere iz Beograda.

JUDIT. Tragedija v petih dejanjih. Spisal Fr. Hebbel, poslovenil
Fr. Albreht.

Režiser: FR. LIPAH.

Holofernes	g. Skrbinšek
Prvi stotnik } Holofernov {	g. Cesar
Drugi " }	g. Bertok
Asirski duhovnik	g. Drenovec
Trabant	g. Terčič
Libijski, } poslanec {	g. Smerkolj
Mezopotamski, }	g. Kumar
Sel	g. Sancin
Vojak	g. Medven
Judit	ga Marija Vera k. g.
Mira, Juditina služabnica	ga Medvedova
Efraim	g. Kralj
Asad in njegov brat	g. Gregorin
Daniel, nem in slep, bogunavdahnjen	g. Lipah
Samaja, Asadov prijatelj	g. Terčič
Jozua	g. Plut
Delija, žena Samaje	gna Rakarjeva
Ahior, moabitski stotnik	g. Peček
Samuel, prastar ded	g. Danilo
Njegov vnuk	g. Jan
Betulijski duhovniki {	g. Markič
	g. Kumar
	g. Jerman

Ljudstvo in vojaki.

Dejanje se vrši v taborišču Holofernovem, v Juditini sobi in
v Betuliji.**HED. ŠARC**

Ljubljana, Šelenburgova ulica 5.

*Perilo, opreme za neveste, platno,
prti in brisalke, žepne rute, švi-
carske vezene, perje in puh.****Pralnica in likalnica.***

KAR HOČETE.

Komedija v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare.
Poslovenil Oton Župančič.

Režiser: O. ŠEST.

Orsino, vojvoda ilirski	g. Drenovec
Sebastijan, mlad plemič, Violin brat	g. Kralj
Antonio, pomorski kapitan, Sebastijanov prijatelj	g. Terčič
Pomorski kapitan, Violin prijatelj	g. Medven
Valentin, } plemiča v vojvodovi službi {	g. Cesar
Curio, }	g. Markič
Vitez Tobija Rig, Olivijin stric	g. Peček
Vitez Andrej Bledica	g. Šest
Malvolio, Olivijin dvornik	g. Rogoz
Fabijan, } v službi pri Oliviji {	g. Gregorin
Norec, }	g. Skrbinšek
Menih	g. Lipah
Olivija, grofica	ga Wintrova
Viola, Sebastijanova sestra	ga Šaričeva
Marija, Olivijina hišna	ga Juvanova
Birič	g. Sancin
Sluga pri Oliviji	g. Kumar

Dvorjani, biriči, sluge.

Godi se v ilirskem mestu in na bližnji morski obali.

Po drugem dejanju daljši premor. — Godbo zložil Anton Balatka.

== Umetniške razglednice ==
vedno nove, in fini pisneni papir v kasetah
Papirna trgovina IVAN GAJŠEK
Sv. Petra cesta šte. 2 LJUBLJANA Sv. Petra cesta šte. 2

Smrt majke Jugovića.

Dramska pjesma u tri pjevanja od Ive Vojnovića.

Režiser: ROGOZ.

Majka Jugovića	ga Rogozova
Prva snaha	gna M. Danilova
Druga snaha	gna Rakarjeva
Treća snaha	gna Juvanova
Četvrta snaha	gna Ježkova
Peta snaha	gna Kovačičeva
Šesta snaha	gna Gorjupova
Sedma snaha	gna Artlova
Osma snaha	ga Medvedova
Deveta snaha Angjelija	ga Šarićeva
Kosovka djevojka	ga Danilova-Balatkova
Jedna baka	ga Juvanova
Damjan Jugović	g. Rogoz
Slijepac guslar	g. Skrbinšek
Bakin unučić	g. Tavčar
Jedan čobanin	gna Gorjupova
1. glasnik	g. Drenovec
2. glasnik	g. Peček
I. } Turčin {	g. Sancin
II. }	g. Cesar
III. }	g. Smerkolj

Djeca Jugovići, kopljanici turski, hrišćanski zarobljenici, hrišćanski kopljanici, starci, žene, djeca, ranjenici, narod itd. itd.

Glas zarobljenika turskog.

Glas zvijezda-krijesnica.

Glas noćnog vjetra.

Prva su dva pjevanja na čardaku Jug Bogdanove kule, a treće na Kosovu. Doba: O Vidovdanu god. 1389.

Gostovanje gospe Tinke Vesel-Polle iz Zagreba.

SEVILSKI BRIVEC. Opera-buffo v dveh dejanjih. Besedilo spisal Cesare Sterbini.
Vglasbil G. Rossini.

Dirigent: A. NEFFAT. Režiser: VASILIJ SEVASTJANOV.

Grof Almaviva	g. Kovač
Bartolo, doktor medicine in varuh	
Rosine	g. Zupan
Rosina	ga Vesel-Polla k. gost
Figaro, brivec	g. Levar
Basilio, učitelj glasbe	g. Betetto
Fiorello, služabnik grofa Almavive	g. Pugelj
Berta, služabnica Bartola	ga Smolenska
I. sluga Bartola	g. Banovec
II. " "	g. Pugelj

Notar, častnik, vojaki in muzikantje.

Dejanje se vrši v Sevili v 17. stoletju. — Prva vprizoritev v Rimu v „Teatro Argentina“ 5. februarja 1816.

Nove dekoracije naslikal g. Skružny.

Vsebina: Dr. Bartolo, postarn, ohol, nezaupen, lakomen mož, ima mlado, lepo in bogato varovanko, Rozino; v to je zaljubljen in jo hoče za ženo. Strogo jo čuva. V petju jo poučuje Basilio, intriganten in podkupljiv človek, pristaš Bartolov. Dekličino ljubezen pa ima mladi, lepi in bogati grof Almaviva, ki ji priredi kot Lindoro podoknico. Da pospeši zblizanje z izvoljenko, se posluži Figara, spretnega, podjetnega, premetenega in predrznega brivca. Ta mu svetuje, naj se obleče kot častnik in gre v Bartolovo hišo, kakor da išče vojaške nastanitve, ter naj dela, da je pijan. — Figaro gre pa tudi k Rozini in ji pove, da jo ljubi Lindoro. Deklica je vsa srečna v svoji ljubezni in piše pisemce dragemu. Almaviva pa izvrši, kar mu je svetoval Figaro in provzroči v Figarovi hiši veliko zmedo. S tem konča prvi akt.

V drugem aktu nastopi Almaviva kot glasbenik Don Alonzo, ki pravi, da je Basilijev učenec in za ta dan njegov namestnik, ker je Basilio bolan; poučeval bo danes Rozino. — Za njim pride Figaro in izvabi Bartola iz sobe s pobijanjem posode. Ta hip porabita Lindoro in Rozina, da si prisežeta ljubezen in zvestobo. Sedaj pa se pojavi Basilio, in zmeda postane večja. Almaviva ga podkupi z možno zlata, da se vda trditvi, da je bolan, in tako ga spravijo iz hiše. Medtem, ko Figaro brije Bartola, pove Lindoro Rozini, da pride ponjo o polnoči. A Bartolo vjame nekaj zadnjih besedi in gre s palico nad tekmeča; ta pa pobegne s Figarom iz hiše. Tedaj nastopi Basilio in pove Bartolu, da je bil dozdevni Don Alonzo grof Almaviva sam. — Bartolo dokazuje Rozini, da jo je Lindoro izdal in da jo namerava oddati Almavivi. Meneč, da je izdana, sprejme Rozina Bartolovo roko in hoče skleniti zakon takoj. — Bartolo pošlje Basilija po notarja, da napiše pogodbo, sam pa gre po stražo, da bi onemogočil ponočni poset. — Almaviva in Figaro pa udreta skozi balkonska vrata, kamor sta prišla po lestvici, in pojasnita Rozini, da je Lindoro grof Almaviva, ki jo popelje k altarju kot grofico. Prav tedaj pa prideta Basilio in notar; ta napiše pogodbo, navzoči jo podpišejo in tudi Basilio, podkupljen od grofa, se ne brani biti za pričo. Ko dospě Bartolo s stražo, je pogodba sklenjena in Rozina zaročena z grofom.

AIDA.

Opera v štirih dejanjih. Spisal Antonio Ghislanzoni.
Vglasbil G. Verdi.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Kralj egiptovski.	g. Pugelj – Zupan
Amneris, njega hči	ga Rewiczeva – gna Sfiligojeva
Aida, sužnja etiopska	ga Lewandovska – gna Zikova
Radames, vodja egiptovske voj- ske	g. Sowilski – Šimenc
Ramfis, veliki svečenik	g. Betetto – Zathey
Amonasro, etiopski kralj in oče Aïde	g. Cvejić
Sel	g. Banovec – Mohorič
Svečenica	gna Mišič-Saxova
Svečeniki, svečenice, ministri, vodje, vojaki, sužnji in ujetniki etiopski, narod egiptovski.	

Dejanje se godi v Memfidi in Tebah za vladanje Faraona.

Nove dekoracije naslikal g. Skružny. Novo garderobo izdelala
gledališka krojačnica pod vodstvom ge Waldsteinove.

Vsebina:

1. dejanje: Dvorana v kraljevi palači. Ramfis in Radames govorita o vojni; Radames upa, da postane vodja egiptovske vojske. Samo v tem slučaju lahko popelje ljubljeno Aïdo v domovino. V Radamesa je zaljubljena tudi Amneris. Kralj ga imenuje glavnim poveljnikom in Amneris mu izroči zastavo.

Sprememba: V templju. Veliki svečenik izroči Radamesu sveti meč in prosi boga za zmago.

2. dejanje: Amneris se v svojem stanovanju pripravlja za sprejem zmagovalne vojske. Ker pa sluti, da ga tudi Aida ljubi, ji zapove, da mora pozabiti nanj in da se mora zmagovalne svečanosti udeležiti kot sužnja.

Sprememba: Radames se vrača kot zmagovalec. Med ujetniki je pripeljal seboj tudi kralja Amonasra, očeta Aidinega. Kralj sicer na prošnjo Radamesovo sužnje osvobodi, le Aïde in njenega očeta ne. Radames naj poroči kraljevo hčerko Amneris.

3. dejanje: Na obali Nila. Amneris moli na predvečer poroke v Izinem templju. Radames je hotel z ljubljeno Aïdo zbežati iz Egipta, toda njegov načrt se izjalovi in veliki svečenik ga zapove zapreti.

4. dejanje: Kraljeva dvorana. Amneris še vedno ljubi Radamesa in ga skuša osvoboditi. On je ne ljubi, pusti rajši se živenga pokopati. Obupana Amneris preklinja sodnike.

Sprememba: V svetišču Vulkanovem umreta v objemu Radames in Aida.

Evgenij Onjegin

Lirična opera v treh dejanjih in v 7 slikah. Po besedilu Puškina
vglasbil Iljič Čajkovski.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: V. SEVASTJANOV.

Larina, posestnica	ga Smolenskaja
Tatjana, } njene hčerki {	gna Zikova
Olga, }	gna Sfiligojeva
Filipjevna	ga Rewiczewa – gna Ropas
Evgenij Onjegin	g. Rigo
Lenski	g. Burja
Knez Gremin.	g. Zathay – Zupan
Stotnik	g. Perko
Zarecki	g. Pugelj
Triquet, Francoz	g. Mohorič
Gillot, dvorjanik	g. Drenovec

Kmetje, plesni gostje, posetniki, oficirji.

Dejanje se godi deloma na posestvu na deželi in deloma v
Petrogradu.

Čas: Drugo desetletje tega stoletja.

Več novih dekoracij je naslikal g. Skružny.

Kavarna, slaščičarna in pekarna
JAKOB ZALAZNIK
Ljubljana, Stari trg št. 21

Novela od Stanca.

Komična opera v enem dejanju. Spisal Marin Deržić.
Vglasbil B. Širola.

Dirigent: L. MATAČIĆ.

Režiser: O. ŠEST.

Stanac, star kmet	g. Zathej
Miho	g. Pugelj
Vlaho { mladi kavalirji }	g. Banovec
Djivo {	g. Sowilski
Vila	gna Korenjakova

Maske, dame, kavalirji, dekleta, preoblečena v vile.

Dejanje se vrši za časa karnevala v mestu Dubrovniku v
XVI. stoletju.

Zapečatenci.

Komična opera v enem dejanju. Spisala Rihard Batka in
Pordos-Milo. Poslovenil Al. Peterlin-Bátog.
Vglasbil Leo Blech.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: O. ŠEST.

Jež, župan	g. Levar
Liza, njegova hči	gna Thalerjeva
Gospa Jera, mlada vdova	ga Rewiczewa
Gospa Vuga, stanovalka v isti hiši	ga Smolenska
Jernej, njen sin, občinski pisar	g. Kovač
Zajec, občinski sluga	g. Zupan
Sosed Grivec	g. Finko
Nočni čuvaj	g. Perko
Prvak strelcev	g. Bogojevič

Kraj: malo mesto. Čas: 1830.

Vsebinska «Novela od Stanca»: Stari zagorski seljak Stanac je prišel v mesto, da proda kozličke in sir. Ker ni našel prenočišča, je legel k vodnjaku in si v strahu, da ga ne okradejo, ni upal vso noč zatisniti očesa. Mladi dubrovniški ponočnjaki Vlaho, Miho in po zagorski oblečeni Ivo Pešica se odločijo, da mu napravijo novelo, to je šalo. Ivo nalaže Stanca, da pridejo ponoči k studentu vile, katere so tudi njega nekoč pomladile. Lahkoverni Stanac jim to verjame. Medtem prihajajo po cesti maskare. Na prigovarjanje naših treh ponočnjakov gredo k studentu in se obnašajo kot vile in Stanac jih začne prositi, naj ga pomlade. Ko so se dovolj našalili z njim, mu zvežejo roke in mu obrijejo brado. Vzemo mu vse, kar je imel, in mu puste za to denarja, kolikor je bilo vredno, ter zbeže. Stanac šele sedaj izpregleda, da je bil prevaran.

Vsebinska «Zapečatenec»: K lepi mladi vdovi Jeri priteče soseda, stara vdova Vuga, in jo roti, da sme pri njej skriti staro rodbinsko omara, katero bi moral občinski sluga Zajec radi neplačanih davkov zarubiti. Ta omara igra v ljubezni dveh mladih srečnih zaljubljenec in starega zaljubljenega župana prevažno vlogo; sluga Zajec in župan hote in nehote pomagata dvema mladima k srečni poroki.

Smrt majke Jugovića.

(Ivo Vojnović.)

Kosovo polje je klasična zemlja srbska; zakaj tu je bilo središče srednjeveške srbske moči in slave, istotam jo je zadel tudi tragičen konec v bitki na Kosovem polju l. 1389.

Malo prej je doseglo srednjeveško srbstvo svoj vrhunec pod carstvom Dušana Silnega iz rodu Nemanjićev, ki se je zmagovito vojskoval z Bizancem, mu po vrsti jemal pokrajine in se l. 1346. dal v Skoplju proglasiti in venčati za „cara Srbov, Grkov in Bolgarov“ ter hotel zasesti prestol grških cesarjev v Carigradu. Umrli pa je že l. 1355. ter ostavil veliko državo svojemu nedoraslemu sinu Urošu. Država ni bila dosti zedinjena; bilo je več pokrajin, vsaka s svojimi tradicijami, a bile so premalo časa združene, da bi se mogel med njimi razviti čut edinstva. Carski namestniki so se osamosvajali.

Izmed velikašev, ki so odpadli od cara Uroša (IV.), sina Dušanovega, je bil najuglednejši „kralj“ Vukašin. Vladal je vsemu južnemu delu srbske carevine in carskim prestolicam Skoplju in Prizrenu, a l. 1371. je padel v bitki s Turki in Macedonija je bila izgubljena. (Vukašinov sin „kraljevič Marko“ je postal turški vazal.) Še istega leta je umrl car Uroš, nasledil ga je car Lazar Hrebeljanović, ki je moral oblast deliti s svojim zetom Vukom Brankovićem, gospodarjem Kosovega polja, a le v severnem delu države, t. j. v njenem jedru. Lazar se je upiral z vsemi silami turški poplavi, ki je iz Carigrada pretela Evropi, in se je zato tesno držal svojega soseda bosanskega kralja Tvrdka. Z njegovo pomočjo je l. 1387. porazil turškega sultana Murata, a baš ta poraz je Murata izpodbodel, da se je pripravljaj na obračun s Srbijo. To je Lazar slutil ter se istotako pripravljaj na odločilni čas.

Usodni boj se je bil na Kosovem polju. Podrobnih onodobnih opisov tega silnega boja nimamo. Bitka je bila (ali se je začela) na Vidov dan, v torek 15. junija 1389. V začetku se je zmaga nagibala na srbsko stran ter je srbsko slavodobitje dobilo svoj vrhunec, ko je Miloš Obilić (Kobilić), drugi zet Lazarov, v turškem šatoru s handžarom usmrtil sultana Murata. Razjarjeni Turki pa so sedaj s tako silo planili na Srbe, da so se le-ti morali umikati, so zalotili Lazara in mu odsekali glavo. Še na bojišču je bil sin Muratov, Bajazit, proglašen za sultana. Nadomestitve za cara Lazara pa Srbi niso imeli in samostojne srbske države je bilo konec.

Narod si tega poraza ni mogel drugače tolmačiti kakor z izdajstvom in tako je narodna pesem enega izmed Lazarovih zetov, Vuka Brankovića napravila za izdajico, dasi se je v bitki naravnost odlikoval na srbski strani. Tople besede pa ima narodna pesem za cara Lazara, drugega zeta Miloša, in za ženo Lazarovo Milico, ki je bila iz rodu Nemanjićev.

Poleg carice Milice nam poroča narodna pesem še o drugih ženskah: o hčerah Lazarovih, o ženi Vukovi in Miloševi, ki sta se

prepirali radi vrlin svojih mož in tako povzročili usodni spor. Dalje nam govori narodna pesem o Kosovski devojki in o majki Jugovičev, ženi starega Jug Bogdana, ki je imela devet sinov, kateri so padli na Kosovem.

Narodna pesem o tej majki Jugovičev je ozadje in temelj krasne Vojnovičeve drame, ki se je igrala prvič v Beogradu 1906. in v Zagrebu 1907.

Judita-Pentezileja. Saloma.

(K premieri Hebblove „Judite“.)

Tvoja usta so grenka, Johanaan
... Mar je ljubezen vedno
grenka? ...

Oskar Wilde: „Saloma“.

V Elizeju, na poljanah smrti, kjer se blede sence nekdanjcev iznova oživljajo in napajajo s srčno krvjo velikih pesnikov — tam imaš sestre, otožna Saloma, mala, bleda princesa. Ne zdrzni se, če so ti krvavi beli prsti nežnih rok. Glej sled krvi i na rokah svojih sester! In veš odkod ta kri? Ker so preveč ljubile. — Ali ni bilo tako? Mar nisi i ti ljubila z vso strastjo in vročimi željami svojega skoro še otroškega srca? „Hočem poljubiti tvoja usta, Johanaan“ — le to si vedela, le tega si prosila. Toda usta velikega preroka so te preklela — odsekali so mu glavo — poljubovala si le njegova mrtva usta. Grenak je bil poljub in vsa večnost mu ne vzame grenkobe.

Heinrich von Kleist je v svoji „Pentezileji“ razodel, kako silna je grenkoba v ljubezni. Mlada kraljica Amazonk, Pentezileja, si je v srcu izbrala najkrasnejšega grškega junaka, Ahila. Misleč pa, da prezira in zasmehuje njeno ljubezen in vso njeno lepoto, se je vitka Pentezileja s kopo svojih psov obupana in omotena vrgla v boj na Ahila. Kakor blazna je z nohti in zobmi sama pomagala raztrgati nesrečnika.

Groza pa, ko se je zavedla svojega dejanja. Solze kesanja niso našle poti iz njenih oči, zastrupljene so ji vrele v prsi nazaj in trgalo se ji je srce v obupu. Brez telesnih ran je umrla Pentezileja ob Ahilu s poljubom na njegovih krvavih ustih: „Najbolj nesrečni od vseh ljudi — odpusti mi! ... Le poljubiti sem te mislila — prav res le to ...“ Grozni poljubi, krvavi poljubi ljubezni, ki so mogoči samo v smrti.

In Judita? Velika junakinja, rešiteljica Izraela, krepostna sveta žena. Res je tako — pravi Hebbel — in vendar ni res! Njegova Judita spozna obupana: Nič, nič me ni gnalo — edinole misel na sebe samo. Judita je samo prevarana ženska; sebe samo je varala. Njeno mlado življenje, tako mirno in častivredno, ni bilo drugega, nego brezmejno hrepenenje v samoti. Njena sedanost je velik krik strasti, krvi, uničenja. Prihodnosti pa za to življenje ni. Pesnik Hebbel pa ni našel izraza, da bi naslikal neskončno, brezupno puštinjo, ki se odpira pred Judito po izvršenem krvavem činu nad

mogočnim Holofernom. „Svet sem zabolela v srce in dobro sem zadela.“ Ona, ki je hrepenela po materinstvu in bila vredna roditi boga, ona ubije „prvega in zadnjega moža na svetu“, čigar plod nemara nosi zdaj pod svojim srcem.

Pojmite, drage sestre, tako silno grenkobo in tak obup? In da se mora kljub temu še nadalje živeti? Koliko vas je, žen in deklet, takih, o katerih Hebbel tako divno pravi, da trepetajo pred lastnimi sanjami. In če dajo ljubezen, dajo same sebe, dajo vse, prav vse, kar so in kar imajo in jim prav ničesar ne preostane — hkratu pa se zavedo, da so bile možu le kakor vino v trenutku žeje; izposodil si je iz njihovih ustnic toliko ognja, da je umoril in uničil, kar je bilo v njih najsvetejšega.

Vse te, četudi ne ubijate v obupu, a ste okusile samo grenkobo v ljubezni, ste sestre Judite, Pentezileje, Salome . . .

Marija Vera.

FR. RUKAVINA:

K vprizoritvi Verdijeve „AÏDE“

(Dalje.)

Libreto je zložil Solerio. Slabo je oboje: glasba in tekst, o kakem napredku ni sledu.

Delo ni uspelo in je bilo malo igrano in povsod hladno sprejeto. Opera ALZIRA se je izvajala prvič 12. avgusta 1845 v gledališču San Carlo v Neaplju.

Uspeha ni imela, občinstva ni nikjer navdušila ter je naglo izginila z repertoarja italijanskih potujočih igralskih družin.

Opero ATILLA so izvajali prvič 17. marca 1846 v Benetkah. Delo je polno melodij, usoda pa mu je bila enako nemila kakor prejšnjemu. V Benetkah je deloma uspelo, povsod drugod pa ga je publika kaj slabo sprejela.

Opera MACHBETH boleha na slabem libretu. Premiera je bila v Florenci 14. maja 1847. Verdi je od te opere mnogo pričakoval, a njegove nade se niso uresničile, česar je v veliki meri kriv slabi tekst. Vendar je prekoračil Verdi s to opero meje Italije. Izvajali so jo in radi poslušali zlasti Angleži. Delo pa ni ostalo na repertoarju ne doma, ne na Angleškem.

Opero I MASNADIERI je spisal Verdi v Londonu leta 1847. Z njo ni napredoval, temveč kvečemu nazadoval, ker je mnogo slabša nego Machbeth.

Opera JERUZALEM, zložena 1847, ni imela niti v Italiji, niti izven nje posebnega uspeha. Tekst je pomanjkljiv, partitura pa šteje nekaj prav krasnih mest. Vendar delo v celoti ni ugajalo in spada v dobo zastoja Verdijevega umetniškega delovanja.

Z opero IL CORSARO sam Verdi ni bil zadovoljen. Delo je pomanjkljivo, zlasti v melodijah. Zgodovina pravi, da je skladal Verdi to delo, ko se je čutil trudnega in bolnega, kar je pogosto zatrjeval v krogu svojih bližnjih.

Premiera CORSARA je bila dne 25. oktobra 1848. v Trstu. Uspela ni. Opero je vprizorilo še par gledališč, nakar je obležala v arhivih.

Leta 1849. je zložil Verdi opero LA BATTAGLIA DI LEGNANO. Ostala je popolnoma neznana. Nekateri njegovi pisci trdijo, da so v njej krasna mesta, drugi so mnenja, da je absolutno nerabna.

Mnogi poznavalci in analizatorji Verdijevih del trdijo, da se Verdijeva ustvarjajoča sila v operi Luisa Miller, zloženi 1849. leta, spet oživlja. Drugi celo pišejo, da je ta opera vprav mojstrsko delo, kar ni resnica. Luiza Miller ima pa brezdvomno mnogo srečnih momentov, ne manjka se pa tudi slabih. Melodij je dosti, ne dosega pa takih, kakoršne vsebuje NABUCCO in zlasti pozneje zložene opere. Navedeno opero so peli v Italiji in v inozemstvu. Bila je precej dolgo na repertoarju.

Opero, naslovljeno STIFELLIO in zloženo leta 1850., je prepo-vedal izvajati papeški konkordat v Rimu. Kasneje jo je Verdi prekrstil in predelal ter poskušal z njo svojo srečo. Novo ime se glasi AROLDO. V tej obliki so jo izvajali prvič v Trstu 1857, a ni dosegla uspeha. Z repertoarja je kaj naglo izginila in ostala precej neznana. Vsekakor spada v dobo zastoja Verdijevega umetniškega delovanja, je pa med operami te dobe zadnja.

Mnogi italijanski glasbeni pisci nazivajo čas od skladanja opere Foscari do Rigoletta temno dobo Verdijevega ustvarjanja. Ta definicija se mi zdi nekoliko preostra, posebno zaradi tega, ker je ustvarjal Verdi v teh šestih letih opero za opero ter neumorno delal. To dobo bi bilo umestno nazvati dobo zastoja ali intelektualne disperzije.

Če je pokazal Verdi v prejšnjih šestih letih toliko genialnosti, sile in talenta, ni tako strašno, če v šestih nadaljnjih letih umetniška kvaliteta njegovega ustvarjanja ne napreduje. Pomisliti je treba, da je malo umetnikov, ki niso tekom svojega umetniškega ustvarjanja nekeje zastali in se približali dekadenci.

Tudi v dobi svojega zastoja je zložil Verdi vendar opere kakor Machbeth in Luiza Miller, ki kažejo mnogo genialnosti in niso tako naglo izginile iz repertoarja. Ravno partituri omenjenih dveh oper vsebujeta mesta, ki so absolutno originalna in polna nenavadne krasote.

Po vsej priliki so krivi zastoja Verdijevega umetniškega ustvarjanja historični teksti, ki njegovi individualnosti niso ustrezali. Kakor hitro se je vrnil k dramam, polnim strasti in čuvstva in človečanstva sploh, je zrastle njegova moč, njegove skladbe so užgale in se raztekle po vsem svetu.

OSIP ŠEST:

In kamor se oko ozre.

Sedaj, ko so te vrste že napisane, niso prav za prav več resnične, ker je vse že za mano in ostaja samo še spomin. In je prav, da je tako. Imam rad, da je tako.

Moji kovčki so že pripravljeni . . . Pripravim jih mnogo prej, kot je potreba, kajti jaz hočem, da traja moje veselje dolgo. —

Vlagam vanje počasi, s premissljenostjo in z užitkom . . . Vse, kar me veže in spominja na Ljubljano, na gledališče, vse to pustim doma. Tega nočem s seboj, ker se mi zdi, da mi ni drago . . . Ni mi drago zato, ker vsebuje le malo lepega . . .

Povedal sem že nekoč, kako je takrat, če brenkamo v zaduhlem gledališču poslednje predstave. Pri Bogu, takrat je soparno pri nas. Zunaj na tabli za skušnje visi listek s sporočilom, da se sklepajo nove pogodbe. Pogodbe! Mešetarimo. Toliko stanem! Za leto dni! Čas in živce prodam! Za toliko dinarjev in za toliko. Jaz podpisujem ta dokument poslednji dan. Ob teh poslednjih dneh se razigra v gledališču intriga, zavist, škodoželjnost. Ha ha! Pogledi . . . vprašanja . . . skrite misli . . . in potem „Kam greste na počitnice —“ „O jaz se grem potepat, klatit, ciganit. In Vi?“ — „Jaz? letos mislim iti na Dunaj, tako, za štirinajst dni.“ „In Vi.“ — „Za nekaj časa na Nemško, v Monakovo in morda še kam.“ In tako dalje. Načrti in besede. Jaz se jim smejem, ker vem, da bo Dunaj — „Kavarna Zvezda“, da bo Monakovo — „Kavarna Emona“ — in vem tudi, da med vsem tem ni prav nobene razlike.

Tako nekako je takrat, ko se odpravljam na pot, in ko so moji kovčki že pripravljeni, in ko sem proglasil mobilizacijo denarja. Ob teh dnevih kasiram vse, kar mi gre, izterjam vse dolgove in spreminjam denar v akreditive in čeke. Delam to s počasno gesto, kot da sem tega vajen. A jaz tega nisem vajen . . . Ker denar, ki si ga zaslužim s teatrom, je presneto majhen, in jaz vem, da je to velika krivica usode. Jaz vem, da mi gre avto in jahta na morju, in prvi razred ekspresa. — Je to krivica, zbirati belič za beličem, da se pomaknem preko meje, da lahko primerjam, da se lahko udarim ob prsa z zadoščenjem pri pogledu na delo v teatru, da iščem novih smernic, da živim par tednov lahko življenje svobodnega človeka . . .

Ne glede na vse! Jaz grem — Samo najboljšo garderobo vzamem s seboj in čevlje, vse špičaste. Jaz vem, kako je . . . Jaz nočem, da se vidi tujca na meni — in odkar imam v Berlinu zakletega sovražnika vsled nemodernih čevljev, sem presneto previden . . . Presneto . . . Vsako stvar pregledam dvakrat . . . Da ne bo nepotrebnih afer . . . Da bo moj sovražnik uničen . . . Da bom triumfiral . . . da mu zalučim Shimmy čevelj v hudobno butico.

Zaklenem kovčke, vzamem slovo in grem . . . S tem končam preludij, odložim kitaro in sedem v vlak. Ter se peljem celo, lepo noč. Obnovim prijateljske zveze s cariniki, s kontrolorji . . . Zadostim vsem, ki žele viditi moje papirje. Vsem, katere zanima moje finančno stanje . . . Celo onim ne odrečem, ki brkljajo radi v tujih kovčkih . . . Ko so vsi spoznali, da imajo posla z dostojnim možakom, ki ima lepo zlikane hlače in urejeno perilo — potem sedem v kot in spim, — ne, samo delam se, da spim.

Ne spim za to, ker se mi noče, zato ker so moji sopotniki čisto zanimivi, in tretjič zato, ker ni tedaj, ko se zadnjič legitimiram, Dunaj več daleč.

Torej Dunaj. — Ko bi bil francoski frank vreden toliko kot avstrijska krona, bi se peljal v Pariz. Da . . . Prav gotovo! Častna beseda . . . Pa ni . . . ! In to je zelo škoda.

Že takoj prvi večer zabredem v teater. V „Neue Wiener Bühne“ — drugje je bilo že prepozno — razprodano, razdano ali abonirano. Wildejev „Idealni soprog“ s Korffom v glavni vlogi. Ko je Kainz umrl, je Burgtheater iskal namestnika. In tudi Korff je bil izbran — a namestnika Kainz le ni dobil. Potem je Korff odromal na Angleško in se je vrnil preko Berlina zopet na Dunaj. Kot gost . . . Samo kot gost. Z angleškimi manirami. Tip — Top. Huzarski kapetan. Aristokrat . . . Elita, dunajskih visokih krogov ga vabi, da režira njih dobrodelne predstave. S komtesami, baronesami, markiji, cavalieri . . . In gospod Korff se giblje med njimi, gladak, fin, z monoklom . . . Idealni soprog — aristokrat med aristokrati.

„Idealni soprog“ ni idealna predstava. Deloma povprečni igralci, par celo vidnih začetnikov. Med njimi se giblje Korff. Škoda. In škoda je tudi zato, ker si dovoljujejo igralci dovtipe, katerih ni napisal Wilde. In Wilde je bil vendar zelo duhovit . . . Prehudičiti hočejo hudiča — po cankarjevem . . .

Potem Burgtheater. Za njegovimi zidovi se bije boj. (Ko so te vrste pisane, je že končan, žrtve pokopane in tudi pogrebci so sneli črne cilindre.) Vsako leto ob tem prelepem poletnem času se razdivja ta boj za stol direktorja. Letos je posebno ljut. Bije ga ravnatelj Paulsen z državo. Ta boj je letos zanimiv pred vsem zato, ker je Paulsen umetnik skozinskozi, ker je dvignil nivo gledališča v moralnem in gmotnem oziru, in mu gospodje ministri vse to celo radi priznajo. Pa vzlic vsemu . . . Oficijelni buletin javlja, da se Paulsen noče vkloniti zahtevi ministrstva, da bi imel nad seboj še eno instanco, ki bi se vmešavala v angažmane in sestavo repertoarja. Torej v zadeve čisto umetniškega značaja. In Paulsen pravi: če ne morem angažirati po svoji volji in prepričanju, če ne smem ravnati repertoarja po svojem načrtu — potem nisem ravnatelj — in nisem več potreben. Torej, ali — ali! In gospodje birokrati so ga prebrnili. Odšel je s Paulsnom možak velike sposobnosti, ki je moral imponirati vsakomur s svojim kremenitim značajem. — Haha! Značaj! Pri vsej aferi Paulsna je bila druga zadeva, ki je igrala glavno vlogo. Je to javna tajnost, in dober znanec mi jo je izdal.

Takole pravijo, da je bila zadeva. Gospa Wohlgemuth! Ženska — zelo lepa gospa — imenitna igralka. Torej gospa Wohlgemuth ima soproga, ki je aristokrat . . . in ta je hotel biti navzoč pri vseh skušnjah, kjer igra gospa soproga. Kaj?! Presneta reč! In potem bi morala imeti gospa soproga največjo gažo izmed vseh članov. Če se pa angažira pozneje nekoga s še večjo — se zviša gaža te odlične dame kar avtomatično. In možak Paulsen tega ni hotel. Jasno! Ampak, to je pomenilo zanj — Police verso! Gospod soprog je šel k znanecem, uglednim gospodom ministrom in tako naprej . . . In birokracija, stara Avstrija se je izkazala. Sicer pa tako pravijo, tudi časopisje je pisalo podobno. Jaz ne prevzamem odgovornosti . . .

(Dalje prihodnjič.)

RAZNO.

Drama pripravlja Nestrojevo veseloigro «Danes bomo tiči», v kateri nastopi med drugimi tudi gospod režiser Boris Putjata, in pa Ibsenova dramo «Gospa z morja», v kateri gostuje gospa Marija Vera iz Beograda.

Fran Milčinski je izročil upravi Narodnega gledališča v Ljubljani svoje najnovejše delo, mladinsko igro: «Prstan vilinske kraljice». Igra se v kratkem začne študirati ter pride še pred Božičem na oder. K tej mladinski igri piše skladatelj Viktor Parma godbo.

Opera pripravlja opero «Mignon», in za proslavo češkega narodnega praznika 28. oktobra Kovačevičevo opero «Psohlavci».

Milanska Scala je začela z «Aido», nadalje se bo pela nova Ricitellijeva opera «Compagnacci», ter «Salome», «Čarobna piščalka» in «Nero».

Češke premiere v Barceloni. Pod vodstvom O. Nedbala in sceničnim vodstvom J. Kvapila bodo igrali letos v Barceloni «Prodano nevesto» in «Rusalko».

Nemški avtorji na sovjetskih odrih. Poleg Shawa in Shakespearja igrajo letos v Rusiji tudi mnogo nemških dram, posebno Schillerja: «Marija Stuart», «Don Carlos» in dr., Hauptmannov «Potopljeni zvon», «Elgo» in Hebblovo «Juditi».

Priporoča se moderna moška konfekcija
v novih prostorih
JOS. ROJINA, Aleksandrova c. 3

*Zavarovalnica in
pozavaroval-
nica*

GENERALNO ZASTOPSTVO

TRIGLAV

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 17/1

ima s
6.000.000 Din

največjo vplačano glavnico

med jugoslovanskimi zavarovalnicami.

Dohodki premij l. 1922 . . . 18.036.500 Din

Skode l. 1922 . . . . . 6.343.000 Din

IGN. ŽARGI
„Pri nizki ceni“

Modna trgovina
Sv. Petra cesta št. 3

Pisarniške potrebščine ovojni, pisalni in
pisarniški papir
in trgovske knjige priporoča papirnica

IVAN BONAČ v Ljubljani, Šelenburgova ul.

GRIČAR & MEJAČ ZALOGA OBLEK
ZA DAME,
GOSPODE IN OTROKE
LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA ULICA 3 VOGAL
KNAFLJEVE ULICE

TRGOVSKA BANKA, D. D.
LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA UL. 1
IZVRŠUJE VSE BANČNE TRANSAKCIJE NAJKULANTNEJE

„Orient“, družba z o. z., Ljubljana
Tovarna oljnatih barv, steklarskega kleja, lakov in
firneža – Zaloga pleskarskih in slikarskih potrebščin

SREČKO POVŠE
uglaševalec klavirjev v operi in pri privatnih strankah
Ljubljana, Tržaška cesta 43

Modna krojačnica za gospode in dame
J. Sušnik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 16

„Adrija“ mednarodna transportna in komisijska družba z o. z.
Ljubljana, Dunajska cesta šte. 31 – Maribor, Rakek, Jesenice
Naslov za brzojave: „Adrijasped“ – Tekoči računi: Zadržna gospodarska
banka – Interurbanski telefon št. 731
Mednarodni transporti – Prevoz varovratne robe – Vkladiščanje robe
– Komisija – Carinsko posredništvo – Transportno osiguranje –
Zbirni promet na vse strani – Prekomorski transporti – Zastopništva
in zveze v vseh večjih trgovskih centrih tuzemstva in inozemstva

Založna knjigarna
Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg družba
z o. z.
Ljubljana, Miklošičeva cesta šte. 16

Rezervirano

za modno trgovino

A. Šinkovic

naslednik

K. Soss

Ljubljana, Mestni trg št. 19

